

HOSZTÓT

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

PARTNERSÉGI EGYEZTETÉSRE – 2017

HOSZTÓT

Településképi Arculati Kézikönyv.

TARTALOM

Bevezetés, köszöntő	4
1. Hosztót bemutatása.....	5
2. Örökségünk.....	6
Településképi szempontból meghatározó táji és természeti értékek	6
Településképi szempontból meghatározó építészeti értékek	7
Településképi szempontból meghatározó Köztéri alkotások	9
3. Településképi szempontból meghatározó területek	10
Hagyományos településrész	11
Templomkert és temető területe	11
Külterület	11
4. A településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások	12
Telepítés.....	12
Magasság	12
Színezés.....	13
Tetőhajlásszög.....	13
Tetőforma	14
Kerítés	14
5. Jó példák – épületek, épített részletek.....	15
Épület	15
ajtók, ablakok.....	16
homlokzatképzés	16
kerítések	16
Zöldfelületek	17
Utcák, közterületek	17
6. jó példák – sajátos építményfajták, reklámhordozók.....	18

BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

Egy település identitását nagyban meghatározza az egység: a hasonló vonások az összetartozás érzését keltik, hangsúlyozzák a közösség harmóniáját. Fontos tehát a közös értékeken alapuló, az egész települést jellemző arculat felfedezése és védelme. A települési arculat a hagyományok lenyomata a tájhasználaton, az utcaképen, a közterületeken és az épületeken. A jellemző vonások lehetnek hangsúlyosak és apró részletekben elrejtettek is, a külső szemlélő számára harmonikus együttesként jelennek meg. A települések arculati jellemzőit a tetőformákban, az ajtók és ablakok formálásában, a kerítések kialakításában, az anyaghasználatban, színezésben lehet tetten érni. Az épületek egy településen, településrészen belül párbeszédben vannak egymással. Törekedni kell ennek a harmóniának a következetes fenntartására. Jelen kézikönyv Hosztót község jellemző arculatát igyekszik feltárni, valamint segítséget, útmutatót hivatott adni az építkezőknek, tervezőknek.

1. HOSZTÓT BEMUTATÁSA

Hosztót Balaton-felvidéki település, Veszprém megye nyugati részén található Sümegtől északra, a Pápa–Devecseri-sík kistájon. Az egyutcás települést 50 családi ház alkotja, amelyekben összesen 72 fő él (2017-es becsült adat). Megközelítése Zalaszegvár felől a település fő utcáján, illetve a Zalamegyest és Veszprémgalsát összekötő kelet-nyugati irányú mellékúton lehetséges.

A település régi neve (Hosszútót) a *hosszú* melléknév és a *tót* népnév összevonásával keletkezett, utalva a XI. századi első telepések szlavóniai származására. Az elnevezés mai formáját az 1740-es évektől használják. Valószínűsíthetően Árpád-kori településről van szó, első lakosai az akkori katonai jellegű telepítések során érkeztek ide.

A török idők alatti sorozatos támadások miatt elnéptelenedett a település, ezt követően sűrűn változtak a terület birtokosai és urai. Az 1660-as években a lakosok kénytelenek voltak a Marcal menti ingoványos területekre menekülni, ahol ma Zalaszegvár található. Hosztót és a szomszéd település sorsa ettől kezdve gyakran összefonódott az évszázadok során. 1742-től a Gyulai Gaál család tulajdonába került a település. A török visszavonulása és a Rákóczi szabadságharc után III. Károly kezdte meg a terület újratelepítését. Hosztót ekkor szerez település volt, először a templom felé eső felsőszer épült be, a mai Jókai utca nyugati oldala (az alsószer) csak az 1800-as évek közepétől.

Hosztót felé utazva már messziről feltűnik a magaslatra épített templom, amely a település büszkesége. Az egyutcás település észak-déli irányú tengelye, a Jókai utca és épületei rejtve maradnak az idős fák között. Hosztót érdekessége, hogy a templom és a temető a lakóházaktól távolabb, a kelet felől a település fölé magasodó Templomdombon helyezkedik el. A templomot a XIV. század elején emelték, 1739-ben barokk stílusban újítták fel, tornyát pedig a XIX. században építették. A templomkertet és a temetőt 1742-ben alakították ki és szentelték fel.

A külterületi részeken ma olyan természeti területek és értékek találhatóak, mint a falutól délre elhelyezkedő egykori termálfürdő és a körülötte lévő elhagyott legelő gémeskúttal és galagonyabokrokkal, a Sásrét területe a településtől nyugatra, vagy az idős erdőfoltok, erdősávok és gyümölcsösök a szántóterületeken.

Hosztót településkarakterére a keskeny, hosszú telkek jellemzőek oldalhatáron álló beépítéssel. Az oromfallal az utcára néző épületek rendszerint egyszerű nyeregtetősek, utcai homlokzatukon hagyományosan két osztott ablak, valamint kettős padlásablak található. Az utcakép ritmusa kiegyensúlyozott, nem jellemzőek a kirívó épületek. A település harmonikusan illeszkedik a tájba.

2. ÖRÖKSÉGÜNK

A településkép és a hely-identitás szempontjából igen meghatározó a természeti és az épített örökség. Számba kell venni azokat az elemeket, amelyek valamilyen történeti vagy kulturális jelentőséggel bírnak a közösség számára, vagy amelyeket értékesnek és megőrzendőnek tart.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A településen a természeti értékek az egykori földhasználat lenyomatait őrző területek. Hosztóton a hagyományos művelés része volt a szőlő- és gyümölcstermesztés, ennek maradványaként jelenik meg egy a falutól északra található, a szántóba ékelődött szőlőskert és gyümölcsös. A hagyományos állattartás emlékét őrzi a falutól délre elhelyezkedő a fáslegelő gémeskúttal.

Az erdőterületek emlékét a főút menti erdősáv, valamint a szántóterületeken zárványként megmaradt erdőfoltok és facsoportok őrzik.

A közeli bauxitbányák víztelenítése miatt lecsökkent a talajvíz és a karsztvíz szintje, ezt megelőzően azonban értékes melegvíz-kultúra zajlott Hosztóton és a környező településeken. Az egykori termálfürdőből mára egy betonozott medence maradt a település déli részén, sűrű erdővel körülvéve.

A templomdombon a templomtól délre elhelyezkedő kert és temető területét Gyulai Gaál Gábor adományozta a községnek a XVIII. században, felszentelése 1742-ben történt. Ma a síremlékeken olvasható legrégebbi évszám 1854 a Németh család sírjén. A legrégebbi sírjel valószínűleg 1850 körül került ide, felirata azonban olvashatatlan.

A temető természeti és táji értékét az itt álló idős tölgyfák és a völgyre nyíló kilátás adja. A templomkert és a temető helyi védelemre javasolt természeti érték.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

A középkori eredetű Nagyboldogasszony templom Hosztót egyetlen országos műemléki védeltséget élvező építészeti alkotása.

A gótika jegyeit mutató egyhajós templomot 1739-ben újítták fel a barokk jegyében, tornyát klasszicista stílusban fejezték be. Északnyugati részén található a Gyulai Gaál család kriptája, amelyet 1770 körül építettek.

A temető kertben álló templomhoz keskeny úton lehet feljutni. A műemlék méltó környezetben áll, amely szintén védelemre javasolt (tájképi érték, helyi kulturális örökség).

Hosztót számos építészeti értéke jelenleg nem áll semmilyen szintű védelem alatt, ezeknek az épületeknek, köztéri alkotásoknak a helyi védelme javasolt.

A Jókai utca 15. szép példája a hagyományos építészetnek. Az osztópárkány fölött díszített padlásablak látható, az utcai homlokzat ablakai hagyományos hatosztatúak.

A település újabb típusú beépítésének példái, a Jókai utca 10. és 11. ún. hajlított házak. A tetőgerinc az utca vonalával párhuzamos, a négytengelyű főhomlokzat vakolata díszes.

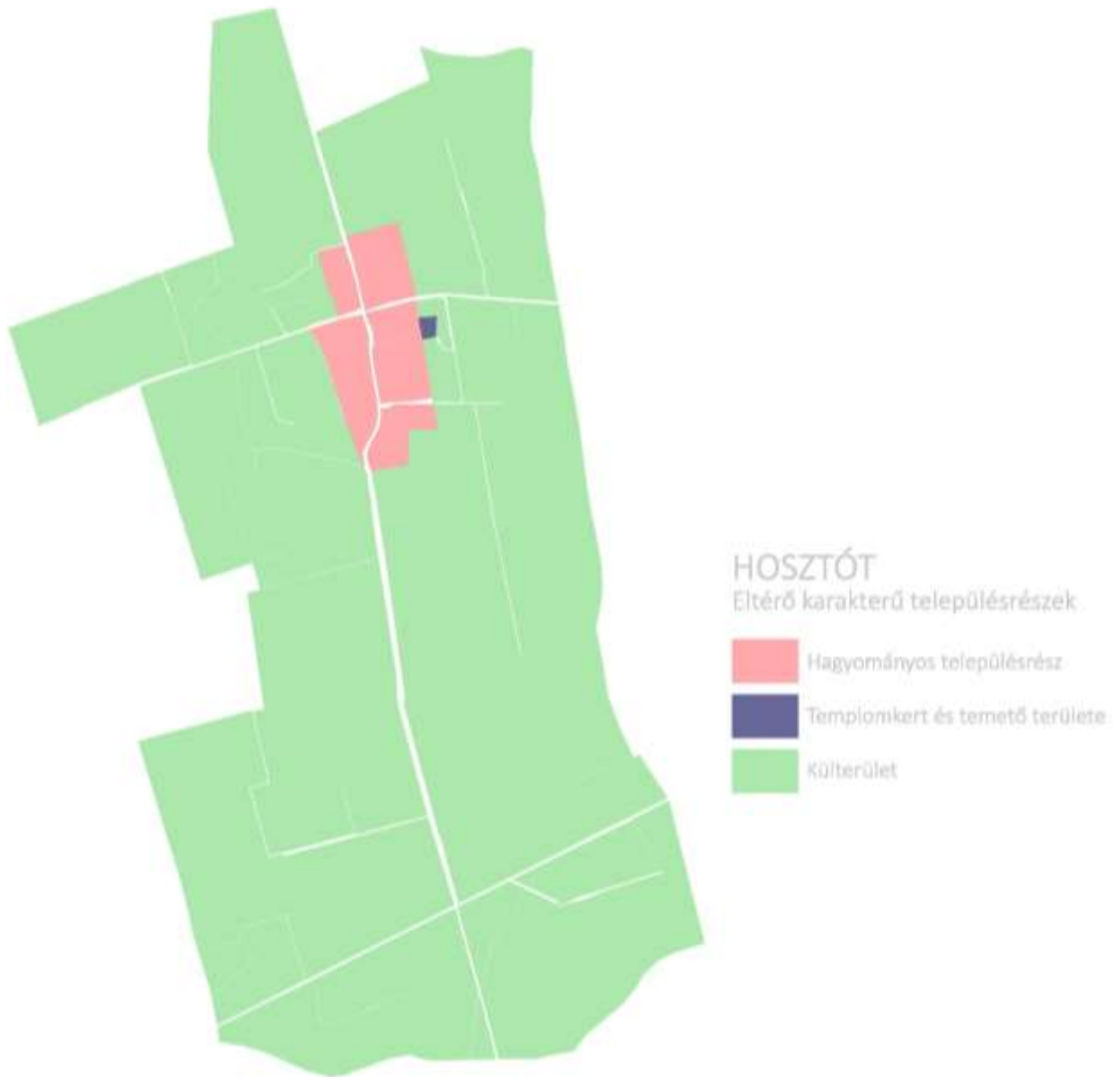
A Jókai utca 42. számnál a településre jellemző karakterjegy a macskalépcső és az osztópárkány megjelenése. Javasolt az épület teljes felújítása.

A Jókai utca 2. tipikus megtestesítője a hosztóti építészeti karakternek: egyszerű homlokzat két osztott ablakkal, nyeregretető és barátságos léckerítés.

A Jókai utca 13. a 10-es és 11-es számokhoz hasonló „L” alakú épület. Homlokzatán a négy osztott ablak fölött visszafogott díszítések láthatóak. Az épület jó állapotú, helyi védelemre javasolt.

3. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

HAGYOMÁNYOS TELEPÜLÉSRÉSZ

A településkép szempontjából Hosztót belterülete igen egységes, egyetlen meghatározó területnek tekinthető. Az utca vonala a természeti adottságokat követi, a jellemzően falusias beépítés a domb lábánál helyezkedik el. A keskeny, hosszú telkek északi oldalára épültek az oldalhatáron álló hagyományos beépítés egytraktusos hosszú házai, illetve az utcafronton beforduló ún. hajlított házai. Jellemző az egyszerű nyeregtető, egy-egy sátoztetős vagy csonkakontyolt nyeregtetős ház kivételével. A kedvezőbb tájolás érdekében az épületek gyakran visszalépnek az utcával párhuzamos telepítéstől, így enyhén fűrészfogas beépítés alakult ki. Ezekről az esetektől eltekintve a házak vonalához csatlakozó egyszerű kerítés a jellemző. Az épületek homlokzatán (típustól függően) kettő vagy négy osztott ablak jelenik meg, az oromfalon kettős padlásablak. A hosszúházakon gyakran hangsúlyos osztópárkány található. A homlokzatokon gyakori a díszes kialakítású vakolat, a színezés azonban minden esetben visszafogott: általában a fehér vagy a sárga földszínekkel tört árnyalatait figyelhetjük meg. A lábazat minden esetben egyszerű vakolt, általában sötétebb színű.

TEPLOMKERT ÉS TEMETŐ TERÜLETE

A templomdomb, valamint a rajta álló műemlék és a temető távolabb esik a településtől, külön karakterként érzékelhető. A fákkal körülvett területről nem látható a településmag, sajátos bensőséges hangulatot áraszt, a nyugalom színhelye. Egyetlen épülete a római katolikus templom. A templomkertben találhatóak az I. világháború hősi halottjainak egységes emlékfái, valamint számos a XIX. századból fennmaradt sírjel. A kertnek az idős tölgyfák adnak méltóságteljes hangulatot. A templomdombról értékes kilátás nyílik Hosztót völgyére.

KÜLTERÜLET

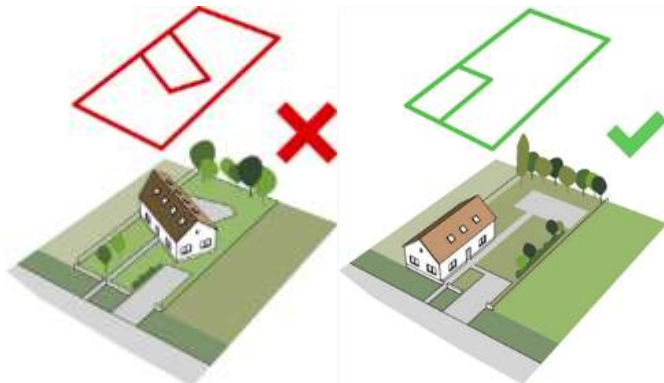
Meghatározó karaktert hordoz továbbá a külterület, ahol a szántóterületek mellett jelentős mértékben található erdőterület és legelő vagy rét is. A táj változatos, de nem mozaikos. Számos védett érték itt található, köztük a település régészeti területei és a természeti területek is.

Településképi szempontból ide tartozik a Pongrácz major gazdasági-ipari területe is.

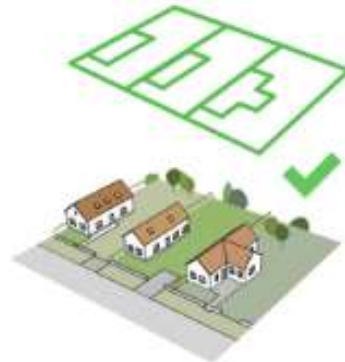
4. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

TELEPÍTÉS

A településre jellemző az oldalhatáron álló, az utca vonalára közel merőleges telepítés. Új épületek elhelyezésénél fenntartandó a hagyományosan kialakult forma. Az utcavonaltól elforduló, a rendet megbontó telepítés nem elfogadható.

A hosztóti épületek az vonalától egyeneses helyezkednek el. kialakult építési vonal telepítésű épületek nem elfogadható.

utca távolságra Kívánatos a tartása. Az új visszaugrása

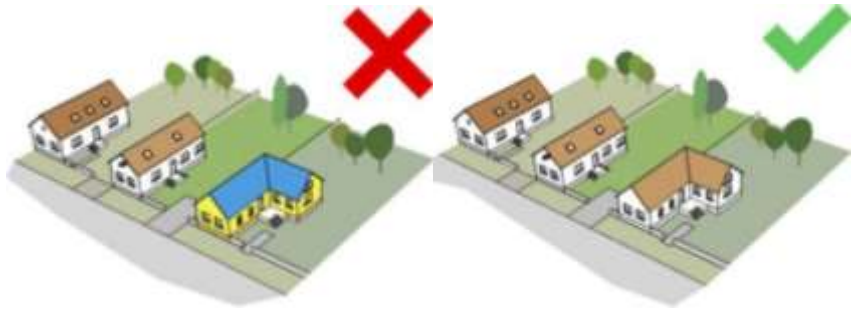
MAGASSÁG

Hosztót családi házaira - más dunántúli településekhez hasonlóan - a földszintes kialakítás jellemző. Az új épületek tömegének, illetve a felújításoknak, bővítéseknek követnie kell ezt a hagyományos mintát. Az utcakép harmóniája úgy tartható fenn, ha az épületek tömegformálása hasonló, harmonikus. Többszintes épületek elhelyezése, épület-ráépítések nem elfogadhatóak.

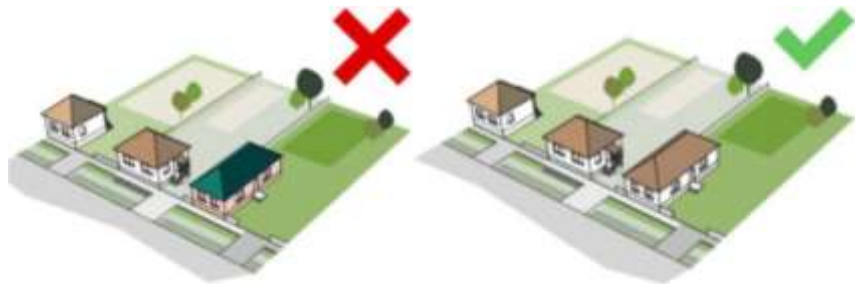

SZÍNEZÉS

Az anyaghasználatot és a színezést illetően a település az egyszerűsége, puritánságra törekszik. Javasolt az épületek fehér vagy annak földszínekkkel tört árnyalatának használata.

A tetők anyagához minden esetben hagyományos cserép javasolt.

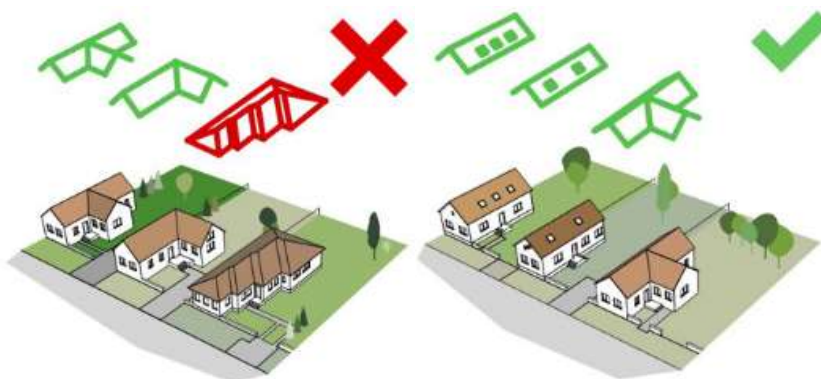
TETŐHAJLÁSSZÖG

A magyar településeken, így Hosztóton is a 40-45°-os tetőhajlásszög az általánosan kialakult hagyomány. A hazai éghajlati viszonyok (átlagos csapadék, napsütés beesési szöge, hőteher stb.) mellett ez az ideális. A mediterrán típusú, alacsony hajlásszögű tetők hőterheléthatósága igen alacsony, az északias magas hajlásszög pedig árnyékoló hatású. A megfelelő tetőhajlásszög kialakításának tehát nem csupán esztétikai szempontjai, de praktikus okai is vannak.

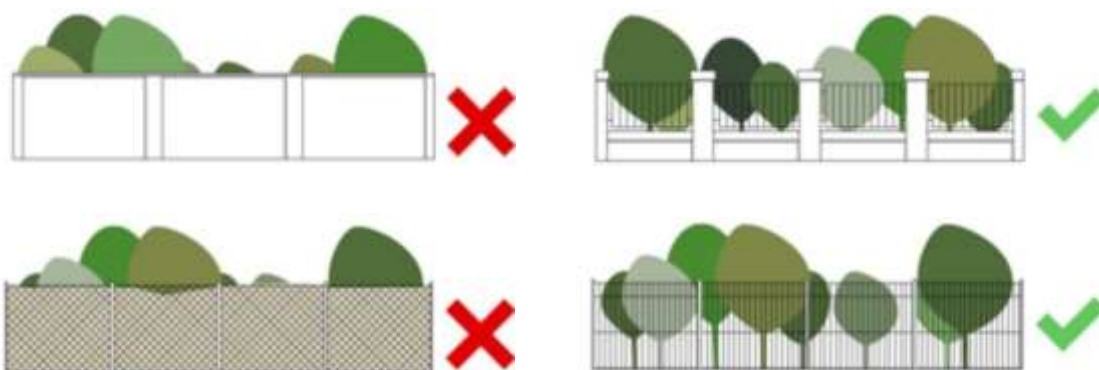
TETŐFORMA

Hosztóton a jellemző tetőforma az egyszerű nyeregtető. Újépítésű házaknál javasolt az ehhez való illeszkedés. Ne használjunk bonyolult formájú, karakter-idegen összetett tetőket.

KERÍTÉS

A kerítések kialakítása lehetőség szerint legyen transzparens. Nem elfogadható a túl magas, teljesen tömör, vagy a szövettel takart drótkerítés. Javasolt oszlopos kerítések elhelyezése 1/3 arány lábazzal, 2/3 arány áttört résszel, vagy a teljesen áttört pálcás vagy léckerítés.

5. JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, ÉPÍTETT RÉSZLETEK

ÉPÜLET

Kialakítását, elhelyezését és állagát tekintve a hosztóti polgármesteri hivatal egy igen jó példa. Megtartja a jellemző karakterjegyeket az anyagoktól egészen a részletekig.

Az irányadó példákön megfigyelhető a patinás barna tetőcserép, az egyszerű vakolt lábazat és a visszafogott, de igényes homlokzati dísz az ablakok körül.

AJTÓK, ABLAKOK

Hosztót karakteréhez hozzá tartoznak a hagyományos hatosztatú ablakok és a homlokzati dísszel ellátott padlásablakok. A redőnyök tokját rejtett kialakítással kell elhelyezni. Az ajtók nem kapnak nagy hangsúlyt, az épületek oldalsó homlokzatára kerülnek.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Jó példának tekinthetők az egyszerű, egyszínű (fehér vagy sárga) vakolt homlokzatok. Oromfalas homlokzatokon

gyakori a macskalépcső használata.

KERÍTÉSEK

Hosztót a kerítések tekintetében is az egyszerűség re törekszik.

Gyakori a különböző mintákban előforduló áttört fémkerítés

alacsony lábazattal. Néhány helyen egyszerű léckerítést helyeztek el, festéssel vagy anélkül. Az áttörés nélküli kerítésfalak nem túl magasak, ezt az irányt lenne érdemes fenntartani. A jó példák kerítései és kapui nem hivatkoznak, visszafogott kialakításuk barátságos hangulatot kölcsönöz a településnek.

ZÖLDFELÜLETEK

A magánkertek zöldfelületein túl utcai kiültetések és fák díszítik Hosztót. A nyílt árkos csatorna az út mindkét oldalán üde zöldsávot biztosít.

UTCÁK, KÖZTERÜLETEK

A község szívéen áthaladó Jókai utca két forgalmi sáv szélességű aszfaltozott út. Két oldalt nyílt árkos csapadécsatorna, mellette keskeny járda található. Az épületek kerítéssel és apró előkerttel csatlakoznak a közterülethez. Az utca szélessége 11-15 m, az előkertek mélysége 3-5 m. A földszintes lakóházakkal tágas, kellemes arányú tér jön létre.

A templomhoz vezető gyalogút kiselemes térkővel burkolt, két oldalt magasabb tuják és fák állnak. A légtérarány sokkal zártabb, lehetőséget ad az átlényegülésre, a lélek megnyugvására. A templomkertben hasonló hangulat fogadja a látogatót.

6. JÓ PÉLDÁK – SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK,

REKLÁMHORDOZÓK

Jelenleg Hosztóton nincs olyan üzlet vagy tevékenység, amely szükségessé tenné reklámhordozó vagy cégér elhelyezését. A későbbiekben itt megtelepedő cégek hirdetőtábláikat legfeljebb A1-es méretben helyezhetik el az épületek főhomlokzatán vagy a kerítéseken, az alábbi példák mintájára. A tábláknak, cégéreknek szervesen kell illeszkedniük a homlokzat vízszintes és függőleges tagolásához, az ablakok, ajtók kiosztásához, ritmusához és színezéséhez.

Műszaki létesítmények elhelyezésekor külön figyelmet kell szentelni a környezethez való illeszkedésre.

IMPRESSZUM

HOSZTÓT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA megbízásából

CÍM: 8475 Hosztót, Jókai utca 63.

KÉPVISELI: Major Lajos polgármester

FŐÉPÍTÉSZ: Olt István

KÉSZÍTETTÉK:

CÍM: KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft.
Cím: 1183 Budapest, Üllői út 455.

ÜGYVEZETŐ: **Zajovics András**
okl. építőmérnök
okl. városi közlekedési szakmérnök
OKL. településmérnök, városép.-
városgazd. szakmérnök
Mérnök Kamara: 01-3526, 01-58206
Építész kamara: 01-4075
TT/1-01-4075, TR 01-4075, TKö, TE, TH, TV

VEZETŐ TELEPÜLÉS-
TERVEZŐ: **Sin Emília**
településmérnök, városép.-
városgazd. szakmérnök
TT/1 01-4657/11, TR 01-4657

TELEPÜLÉSTERVEZÉS,
GRAFIKA, FOTÓK, ÉS
SZERKESZTÉS: **Fejős László**
okl. építészmérnök
É 01-4812

TÁJ-ÉS ZÖLDFELÜLET
RENDEZÉS: **Koprda Ildikó**
okl. táj- és kertépítészmérnök
K 01-5171, TK 01-5171, TR 01 5171